

โรคติดต่อที่สำคัญในโคเนื้อ

1. โรคปากและเท้าเปื่อย (FMD)

สาเหตุเกิดจากเชื้อไวรัส โคที่เป็นโรคนี้จะมีไข้ ซึม เบื่ออาหาร หลังจากนั้นจะมีเม็ดตุ่มพองเกิดที่ริมฝีปากในช่องปาก เช่น เหงือกและลิ้น ทำให้มีน้ำลายไหล กินอาหารไม่ได้ และเกิดเม็ดตุ่มที่ระหว่งช่องกีบ ไบกีบ ทำให้เจ็บมาก เดินกะเผลก เมื่อเม็ดตุ่มแตกออกอาจมีเชื้อแบคทีเรียร่วมด้วย ทำให้แผลหายช้า

2. โรคคอบวม (Haemorrhagic septicaemia)

สาเหตุจากเชื้อแบคทีเรีย *พาสทูเรลลา มัลติซิคา (Pasteurella multocida)* สัตว์จะแสดงอาการป่วยอย่างรวดเร็ว และติดต่อกันภายในฝูง ลักษณะสำคัญของโรคคือ หายใจหอบลึกมีเสียงดัง คอหรือหน้าบวมแข็ง อัตราการป่วยและอัตราการตายสูง

3. โรคโง้งา หรือแบล็กเลก (Blackleg)

สาเหตุจากเชื้อแบคทีเรีย *คลอสทริเดียม ไชวี่โอ (Clostridium chauvei)* ลักษณะสำคัญของโรคนี้คือ การอักเสบของกล้ามเนื้อ โดยเฉพาะบริเวณต้นขาหลัง บริเวณที่อักเสบจะบวมร้อน มีอากาศแทรกอยู่ภายใน เมื่อกดดูจะมีเสียงดังกรอบแกรบ ไข้สูง และเดินขากระเผลก จึงเรียกโรคนี้ว่า "โรคไขขา"

4. โรคแอนแทรกซ์ (Anthrax)

สาเหตุจากเชื้อแบคทีเรียชื่อ *แบซิลลัส แอนทราซิส (Bacillus anthracis)* สัตว์ที่เป็นโรคนี้ส่วนมากเกิดจากการหายใจเอาสปอร์ของเชื้อแบคทีเรียที่ปนเปื้อนอยู่ในดินหรือหญ้าเข้าสู่ร่างกาย หรืออาจเกิดจากการกินน้ำและอาหารที่มีเชื้อปะปน สัตว์ป่วยจะตายอย่างรวดเร็ว มีเลือดสีดำคล้ำไหลออกตามทวารต่าง ๆ ซากไม่แข็งตัว

5. โรคแท้งติดต่อหรือบรูเซลลาซิส (Brucellosis)

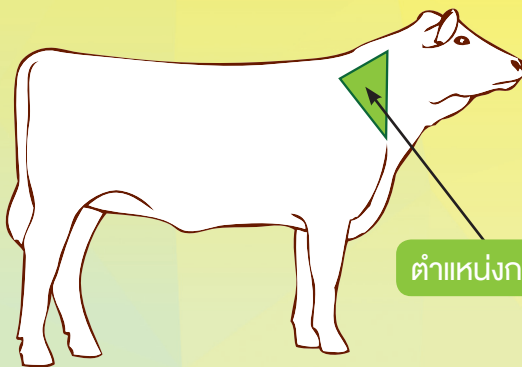
สาเหตุจากเชื้อแบคทีเรียชื่อ *บรูเซลลล่า (Brucella spp.)* โคทุกอายุสามารถติดเชื้อมีได้ โคส่วนมากจะติดเชื้อมาจากการกินอาหาร น้ำที่มีเชื้อปะปน ซึ่งเชื้อมีจะออกมาปนกับน้ำปัสสาวะ นม น้ำคร่ำของโคที่เป็นโรค หรืออาจติดเชื้อมีได้โดยการสัมผัสโดยตรงเชื้อเข้าทางผิวหนัง เชื้อซึม โดยการหายใจ การผสมพันธุ์โดยวิธีธรรมชาติ แต่เกิดขึ้นได้น้อยมาก สัตว์จะแท้งลูกในช่วงท้ายของการตั้งท้อง และอัตราการผสมติดในฝูงจะต่ำ

การจัดการเข็มและ ขวดวัคซีนที่ใช้แล้ว (ขยะติดเชื้อ)

ให้ทิ้งเข็มที่ใช้แล้วผ่านกล่องทิ้งเข็มและนำกระบอกรับขยะมากำจัดด้วยวิธีเผาทำลาย หรือขุดหลุมฝังกลบ

ตำแหน่งการฉีดวัคซีน

ตำแหน่งการฉีดวัคซีน

ข้อปฏิบัติขณะฉีดวัคซีน

- ต้องเขย่าขวดก่อนใช้ทุกครั้ง
- ควรเปลี่ยนเข็มทุกครั้ง เมื่อฉีดสัตว์ตัวต่อไป
- ทำความสะอาดบริเวณฉีดด้วยสำลีแอลกอฮอล์
- บริเวณที่ฉีดอาจบวมเล็กน้อย จะยุบลงภายใน 2 สัปดาห์
- หลังฉีดควรให้สัตว์ได้พัก เพื่อสังเกตอาการแพ้วัคซีนประมาณ 30 นาที - 1 ชั่วโมง

ห้ามแช่แข็ง หรือเก็บวัคซีนในช่องน้ำแข็ง
ให้เก็บวัคซีนที่อุณหภูมิ 2-8 องศาเซลเซียส

การแพ้วัคซีนในสัตว์และการรักษา

อาการแพ้วัคซีน พบได้น้อยมาก (พบเฉพาะสัตว์บางตัว)

- พบไข้สูง ซึม ตาบวม น้ำลายไหลยืด เกิดผื่นลมพิษบริเวณผิวหนัง อวัยวะเพศ และเต้านม
- อาการทางระบบหายใจ หอบ หายใจเสียงดัง หลังโกง หายใจด้วยกล้ามเนื้อท้อง จนถึงล้มตัวนอน
- มักแสดงอาการ ภายหลังการฉีดวัคซีนแล้ว 15-30 นาที

การรักษาภาวะแพ้วัคซีน

1. ยาแก้แพ้ (Antihistamine) เช่น คลอเฟนิรามีน (Chlorpheniramine) 10 mg/ml ขนาด 1 มล. ต่อ 50 กก. ฉีดเข้ากล้ามเนื้อ
2. อะดรีนาลีน 0.1% (Adrenaline) ขนาด 1 มล. ต่อ 50 กก. ฉีดเข้ากล้ามเนื้อ หรือใต้ผิวหนัง (กรณีเกิดการแพ้มาก หรือเกิดภาวะช็อค)

การใช้วัคซีนป้องกันโรคสำหรับ

โคเนื้อ

Vaccines for Beef Cattle

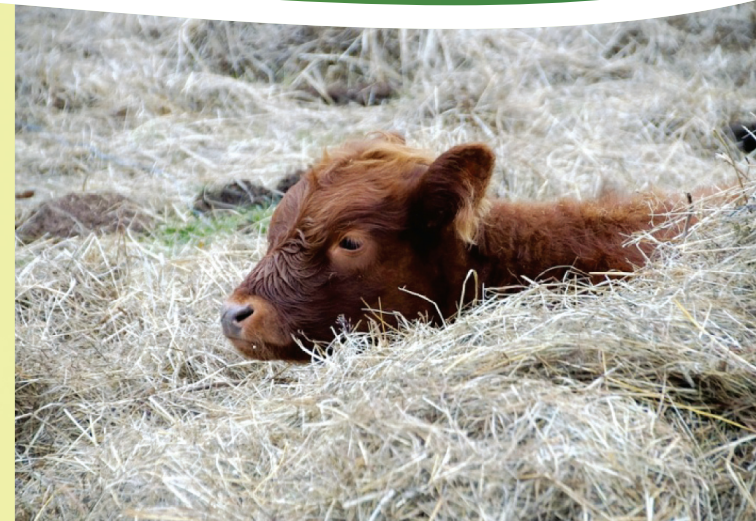
สำนักเทคโนโลยีชีวภัณฑ์สัตว์ กรมปศุสัตว์
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
โทรศัพท์ 0-4431-1476
E-mail : biologic@dld.go.th
Website : biologic.dld.go.th

ข้อเสนอแนะการใช้วัคซีนป้องกันโรคสำหรับโคเนื้อ

โปรแกรมวัคซีนสำหรับโคเนื้อ

ชนิดวัคซีนสำหรับการป้องกันโรคในโคเนื้อ

- วัคซีนโรคปากและเท้าเปื่อย (FMD) : ฉีดเข้าใต้ผิวหนังทุกๆ 6 เดือน
- วัคซีนโรคคอบวม (เฮโมฯ) : ฉีดเข้ากล้ามเนื้อลึกทุกๆ 1 ปี

- ควรฉีดวัคซีนป้องกันโรค ก่อนการเกิดภาวะการระบาด เช่น ช่วงต้นฤดูฝน หรือก่อนการเคลื่อนย้ายสัตว์
- ฉีดวัคซีนในสัตว์อายุมากกว่า 4 เดือน ที่ไม่มีการรบกวนของระดับภูมิคุ้มกันที่ได้รับจากแม่

โรคปากและเท้าเปื่อย (FMD) และโรคคอบวม (เฮโมรายิกเซพติซีเมีย) สามารถป้องกันได้โดยการใช้ “วัคซีน” อย่างสม่ำเสมอ

วัคซีน

สุขภาพสัตว์

เชื้อโรค

3 มาตรการหลัก เพื่อทำให้การป้องกันโรคเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

1. กำจัดเชื้อและป้องกันไม่ให้เชื้อเข้าในฟาร์ม โดยใช้ปูนน้ำยาฆ่าเชื้อ/พ่นน้ำยาฆ่าเชื้อ ที่ไว้อย่างน้อย 10 นาที และโรยปูนขาวชนิดแคลเซียมออกไซด์ (calcium oxide) หรือปูนร้อน หน้าฟาร์ม บริเวณทางเข้า-ออก อย่างสม่ำเสมอ และงดนำเข้า “สัตว์ตัวใหม่” เข้าฟาร์ม โดยไม่ทราบประวัติ และไม่มีการกักกันโรค
2. จัดการ “สุขภาพสัตว์ให้แข็งแรง” ให้อาหารหยาบอย่างเพียงพอ และสัตว์ต้องได้รับการถ่ายพยาธิภายใน-ภายนอก เสริมวิตามิน และแร่ธาตุ เพื่อที่จะสามารถกระตุ้นการ “สร้างระดับภูมิคุ้มกัน” ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. ฉีดวัคซีนให้ครอบคลุมสัตว์ “ทุกตัว” ในฟาร์ม ตามโปรแกรมและวงรอบการฉีดวัคซีนอย่างสม่ำเสมอ

